תזריע

א. אויפן פסוק [1] „וביום השמיני ימול בשר ערלתו" דרש'נען רז"ל אין תו"כ [2] (און אין גמרא [3]): „ביום ולא בלילה"; און לויט דעם קומט אויס, אז דער דין אין מלין בלילה [4] איז נתחדש געווארן ערשט נאך מ"ת, און פאר מ"ת האט מילה געמעגט זיין אויך בלילה.

אפילו לויט דעם צווייטן מקור פון דעם דין (אין מס' שבת [5]) אז מ'לערנט עס אפ פון „ובן שמונת ימים גו'" וואס שטייט אין פ' לך [6] (ובפרט אז תוספות [7] זאגט אז דער עיקר הלימוד איז פון דעם פסוק) — איז דאס נאר בנוגע מילה בזמנה, אבער אז מילה שלא בזמנה מוז זיין ביום לערנט מען אפ [8] פון (דעם וא"ו) „וביום השמיני גו'" אין אונזער פרשה (ווי תוספות [9] איז דאס מבאר), ובמילא איז דאס ערשט נתחדש געווארן נאך מ"ת.

ב. דאס צו מסביר זיין, יש להקדים וואס עס שטייט אין מדרש [10], אז זייענ־דיק אין מצרים „הרבה מהן (פון אידן) לא היו מקבלים עליהם למול אמר הקב"ה שיעשו הפסח וכיון שעשה משה את הפסח גזר הקב"ה לד' רוחות העולם כו' הלכו ונדבקו באותו פסח כו' נתכנסו כל ישראל אצל משה א"ל בבקשה ממך האכילנו מפסחך כו' הי' אומר כו' אם אין אתם נימולין אין אתם אוכלים כו' מיד נתנו עצמן ומלו כו'".

פון דעם מדרש קומט אויס, אז אידן האבן זיך מל געווען בליל פסח [11]; נאכמער: פון מדרש (ובפרט אין שה"ש רבה) איז משמע אז משה רבינו האט בכלל ניט איבערגעגעבן צו אידן דעם ציווי „וכל ערל לא יאכל בו" ביז (בייַ־נאכט וועז) די אידן זיינען געקומען בעטן בייַ משה'ן „האכילנו מפסחך" [12].

איז ניט מובן: אמת טאקע אז מ'האט געמעגט מל זיין בלילה ווייל ס'איז געווען קודם מ"ת, עס פאדערט זיך אבער א הסברה (עכ"פ בפנימיות העניַ־נים): וויבאלד אז אידן („הרבה מהן") האבן זיך דאן מל געווען (ניט מצד זיך אליין, נאר) מצד וואס „גזר הקב"ה לד' רוחות כו'", און דער ריח האט גורם געווען זיי זאלן וועלן עסן מפסחו של משה, האט דאך דער איבערשטער געקענט טאן די זעלבע זאך (אדער כיו"ב) קודם חשיכה און דאן זאל משה אנזאגן די אידן דעם ציווי „וכל ערל לא יאכל בו" [13] און מ'זאל זיך מל זיין ביום [14]?

---

1) פרשתנו יב, ג.
2) עה"פ.
3) מגילה כ, א.
4) מגילה שם (במשנה).
5) קלב, א.
6) יז, יב.
7) שבת שם ד"ה ההיא. מגילה שם ד"ה דכתיב.
8) תו"כ כאן. יבמות עב, ב.
9) יבמות שם ד"ה מר.
10) שמו"ר פי"ט, ה. ועד"ז בשהש"ר פ"א, יב (ג). פ"ג, ו (ד). וכדלקמן בפנים.
11) וראה גם פרש"י בא יב, ו. בעל הטורים שם, יג.
12) ראה שהש"ר פ"א שם, דבתחילה א"ל „כל בן נכר גו'", ואח"כ — „וכל עבד איש מקנת כסף גו'", ורק אח"כ — „כל ערל לא יאכל בו". וראה בהמצויין בהערה 10 דכשא"ל משה דכך אמר לי הקב"ה כל ערל לא יאכל בו „מיד" מלו עצמם.
13) בא יב, מח.
14) וראה גם משכיל לדוד לפרש"י בא שם.

ג. דער יפה תואר [15] וויל זאגן: יתכן שהי' זה קודם חשיכה (און ברענגט דערויף צוויי הכרחים) שמשחשיכה שהוא יו"ט אין מילה שלא בזמנה דוחה אותה [16], ועוד דאין מילה בלילה [17].

מ'קען אבער אזוי ניט זאגן, ווייל פון דעם סיפור ווי ער ווערט געבראכט אין שה"ש רבה [18] (אויפן פסוק [19] „עד שהמלך במסבו") איז קלאר אז ס'איז געווען בלילה. דארט שטייט בפירוש, אז דאס איז פארגעקומען „עד שהמלך במסבו" — „עד שמשה וישראל מסובין ואוכלין פסחיהם במצרים", און אכילת פסח איז דאך „בלילה הזה" *[19], בליל ט"ו ניסן (און ניט „קודם חשיכה" [20]).

און די צוויי הכרחים וואס ער ברייגט — (א) מילה שלא בזמנה איז ניט דוחה יו"ט, (ב) אין מילה בלילה — זיינען ניט מכריח ווייל:

א) ווי געזאגט פריער, איז דער דין אז אין מילה בלילה (ביי שלא בזמנה) ערשט נתחדש געווארן נאך מ"ת [21],

ב) עד"ז — געפינען מיר ניט קיין איסור מלאכה ביו"ט ביי פסח מצרים [22]. ווארום כאטש דער פסוק „וביום הראשון מקרא קודש וביום השביעי מקרא קודש יהי' לכם כל מלאכה לא יעשה בהם גו'" שטייט אין פ' בא [23] — מוז מען אבער זאגן אז דער פסוק רעדט ניט וועגן פסח מצרים, ווארום פסח מצרים אינו נוהג אלא יום אחד [24], און אין דעם פסוק שטייט דאך „וביום השביעי מקרא קודש גו'".

[און מ'קען ניט זאגן אז דער פסוק זאגט דא צוויי באזונדערע דינים וועלכע זיינען ניט תלויים זב"ז — (א) וביום הראשון מקרא קודש, וואס איז גענוגן שייך אויך בפסח מצרים, (ב) „וביום השביעי מקרא קודש", וואס איז שייך נאר בפסח דורות — ווייל:

א) אין פסוק שטייט „כל מלאכה לא יעשה בהם", ד.ה. אז דער איסור מלאכה פון יום הראשון און פון יום השביעי

15) שמו"ר שם. וכן תירץ גם בשו"ת תורת חסד או"ח סכ"ה אות ו'.

16) שבת שם, ב.

ולהעיר דאברהם נימול ביוהכ"פ (פדר"א פכ"ט), או בט"ו ניסן — יו"ט דפסח (ראה תוד"ה אלא — ר"ה יא, א) — אף שקיים כה"ת עד שלא ניתנה. וי"ל דמכיון שאז נצטווה על המילה — דבו ביום שצוהו מל (תוס' שם. רש"י לך יז, כג) — ה"ז כמו מילה בזמנה ובמילא — דוחה שבת (ויו"ט). וראה לקמן הערה *46.

17) וגם במילה שלא בזמנה קי"ל כת"ק ביבמות (שם, סע"א) דאין נימולין אלא ביום. ודוחק לומר (כמ"ש בתורת חסד שם) דאתי כראב"ש (ביבמות שם) דמילה שלא בזמנה נימולין בלילה.

18) פ"א שם.

19) שה"ש א, יב.

*19) בא יב, ח.

20) זבחים נו, ב (במשנה). שם נז, ב. פסחים מא, ב. וראה תוספתא פסחים ספ"ב (הובא בתוד"ה עד שתחשך — פסחים צט, ב).

21) וכ"כ ברש"ש לשהש"ר פ"א שם.

22) במ"ש בתויו"ט פסחים פ"י מ"ה. ועוד (ראה הדיעות בתוי"ט מילואים לפ' בא (כרך י"א) סכ"ו). וכן תירץ בשו"ת יד אליהו (אמשטרדם, תעב) סנ"א (ע"פ המהרי"ט). רש"ש לשהש"ר שם. וראה תורת חסד שם.

23) יב, טז.

24) פסחים צו, ב. וראה לקו"ת צו יא, ד. סידור ד"ה והגדת (רצו, ג). אוה"ת וארא (ב' תקסט). שם ד"ה והגדת (ויקרא כרך ג' ע' תשלא ואילך).

*) ומ"ש באוה"ת שם: ומ"ש בסידור שבשאר הימים היו אוכלין חמץ הוא ט"ס — בא בהמשך למש"כ לפני זה דמפני שלא הספיק בצקת כו' גם אז לא אכלו חמץ כל ז' הימים, אף דאיסורו ה' רק יום אחד.

וכן צ"ל בהערות לסידור דף טב (שעב): דאי אכילת חמץ ה' רק יום אחד הוא ט"ס.

ווערן ביידע נכלל אין זעלבן ציווי. ב) אויף „כל מלאכה לא יעשה בהם" שטייט אין מכילתא: „אין לי אלא יו"ט האחרון שהוא אסור בעשיית מלאכה, יו"ט הראשון מנין ת"ל ביום הראשון מקרא קודש". קומט דאָך אויס פון מכילתא, אז דער עיקר האיסור שטייט אויף „ביום השביעי", נאָר דורכדעם לערנט מען אָפּ אויך „ביום הראשון". און וויבאַלד בפסח מצרים איז ניט געווען דער עיקר האיסור („ביום השביעי"), פֿאַרשטייט מען במילא אז אויך דער איסור נוסף („ביום הראשון") רעדט ניט וועגן פסח מצרים. ג) בא פסח מצרים איז בכלל ניט געווען קיין „יום הראשון", נאָר „יום אחד"].

ד. אפילו לויט דער דיעה (פון ר"ן [25]) אז בפסח מצרים איז יע געווען א איסור מלאכה, קען מען פֿאַרענטפֿערן די קשיא אויפֿן מדרש (ווי איז מילה שלא בזמנה דוחה יו"ט) ובהקדים א דיוק אין לשון המדרש (אין שהש"ר [26]): „כולם אחוזי חרב מלומדי מלחמה איש חרבו על ירכו [27], שבשעה שא"ל משה כו' מיד כאו"א נטל חרבו על ירכו ומל עצמו" — דלכאורה: א) למאי נפק"מ אז זיי האָבן זיך מל געווען מיט א חרב — דער עיקר איז דאָך אז זיי האָבן זיך מל געווען „מיד"? ב) וואָס איז די הדגשה „חרבו" — זיין חרב — למאי נפק"מ צי דער חרב איז זיינער אָדער פון אימעצן אַנדערש?

נאָר דערמיט ווערט פֿאַרענטפֿערט די איבעענדערמאַנטע שאלה: ווען איז מילה א מלאכה האסורה ביו"ט, ווען זי ווערט געטאָן כדרכה — באיזמל [28]. אָבער מילה בחרב איז א מלאכה שלא כדרכה און אזא מלאכה איז מותר מדאו־ רייתא [29]. דעריבער איז דער מדרש (און דער פסוק וואָס ער ברענגט) מדגיש אז מ'האָט זיך מל געווען בחרב.

ווען עס וואָלט אָבער געשטאַנען חרב סתם, וואָלט מען נאָך אַלץ געקענט מיינען אז דא רעדט זיך ווען א חרב מיט וועלכן מ'איז זיך מל, ווי עס שטייט [30] „עשה לך חרבות צורים ושוב מול את בנ"י שנית" — דעריבער איז דער פסוק מדגיש „חרבו" — זיין חרב: דער חרב פון „מלומדי מלחמה", וואָס איז דאָך ניט קיין חרב מיט וועלכן מ'איז מל.

ועפ"ז — אז בפסח מצרים האָט מען זיך מל געווען בלילה — הדרא קושיין לדוכתא: פֿאַרוואָס האָט דער אוי־ בערשטער ניט געמאַכט אז מ'זאל זיך מל זיין ביום, קודם חשיכה?

ה. וועט מען עס פֿאַרשטיין בהקדים נאָך א תירוץ וואָס ווערט געבראַכט אין אחרונים [31] (אויף דער קושיא ווי האָבן זיך די אידן מל געווען בלילה) — אז די נאָכט פון יצי"מ איז געווען (ווי עס

25) לפסחים קטז, א. וראה עוד דיעות בזה בתו"ש שם. וכן מסיק בתורת חסד שם (אות ד').

26) פ"ג שם. ועד"ז בפ"א שם.

27) שה"ש ג, ח.

28) כל' הש"ס — שבת קל, סע"א. ובכ"מ. וברע"ב כלים (פ"ג מ"ד): איזמל — תער קטן שמלין בו את התינוק. ולהעיר מרמב"ם (הל' מילה פ"ב ה"א. נעתק בטושו"ע יו"ד סרס"ד): ונהגו כל ישראל בסכין.

29) שהרי הענין ד„תקוני גברא" (ראה שבת קו, א ובפרש"י שם ד"ה מה לי) מצד עצמו [גם את"ל דבזה לא שייך הפטור דלא כדרכה] הוא רק שבות — ראה מנחת חינוך מוסך השבת (מלאכת מכה בפטיש). וראה השקו"ט בחמדת ישראל בקונט' נר מצוה (נט, ד ואילך) ומסיק דלא כהמנ"ח.

30) יהושע ה, ב. ובתרגום (ופרש"י) שם: אזמלון.

31) שו"ת יד אליהו שם. שמחת הרגל (להחיד"א) פיסקא מעשה ברא"א כו'. אר"א בן עזר"י כו'. ועוד.

שטייט איז זהר[32]) אין אן אופן פון „ולילה כיום יאיר״[33], און במילא האָט די נאַכט געהאָט א דין פון „יום״.

פרעגט מען אויף דעם[34]: אויב די נאַכט פון יצי״מ האָט געהאָט א דין פון יום, ווי האָבן די אידן דעמאָלט מקיים געווען די מצות וואָס זיינען פאָרבונדן מיט לילה (אכילת פסח[35], מצה[36], מרור וכו׳)[37]?

מוז מען זאָגן, אז דער דין פון יום בליל יצי״מ איז געווען נאָר לגבי מצות מילה, אָבער ניט לגבי די מצות הנ״ל. און דער חילוק איז פאָרשטאַנדיק בפשטות: עס איז געווען א ציווי מפורש[38] אויף דעם: ואכלו את הבשר בלילה הזה גו׳ מתניכם חגורים גו׳.

ו. דער ביאור בפנימיות הענינים[39] מיט וואָס איז מצות מילה אַנדערש וואָס נאָר לגבי איר איז די נאַכט געווען בבחי׳ „ולילה כיום יאיר״: דער ענין פון יצי״מ איז געווען אינגאַנצן בדרך פון „פסח״ — דילוג[40], העכער פון מדידה והגבלה פון טבע: וואָרום עפ״י טבע האָבן אידן ניט געקענט אַרויסגיין פון מצרים (סיי בגשמיות — „לא הי׳ עבד יכול לברוח ממצרים״[41], און סיי ברוחניות — זיינען אידן געווען מושקע אין מ״ט שערי טומאה ר״ל[42]).

ווי אזוי קען בטל ווערן מדידת הטבע דא למטה, דורך דעם וואָס עס ווערן בטל די מדידות והגבלות (מצרים — גבולים[43]) פון גאַנץ סדר השתלשלות[44], וואָס דאָס ווערט דורך דעם וואָס עס איז מאיר אַן אור וואָס איז לגמרי העכער פון כל מדידה והגבלה, פון כל סדר השתלשלות[45].

וויבאַלד אז אַלע ענינים מוזן קומען דורך תורה[46], דאַרפן זיי פריער זיין בתורה — מוז אויך דער ענין (המשכת האור שלמעלה מהשתלשלות בכדי צו מבטל זיין די מדידות פון סדר השתל־שלות) פריער זיין אין תורה: אין תורה ווערט נמשך פון א העכערן ארט ווי תורה איז מצ״ע, כביכול, העכער פון די מדידות פון תורה.

דעריבער האָט דער אויבערשטער געמאַכט אז משה רבינו זאָל איבער־געבן דעם ציווי פון „וכל ערל לא יאכל בו״ ניט קודם חשיכה, נאָר דוקא בלילה, בכדי עס זאָל אַרויסקומען מילת בנ״י דוקא בלילה (ניט ווי עס קומט דערנאָך — נאָך מתן תורה — אַראָפּ אין מדידה דתורה)[*46] — וויבאַלד דער גילוי אור וואָס

32) ח״ב לח, א. וראה בהנסמן בנצוצי זהר שם.
33) תהלים קלט, יב.
34) שו״ת תורת חסד שם.
35) נסמן לעיל הערה 20.
36) בא יב, ח. יח. תוספתא שבהערה הנ״ל.
37) אבל ראה שמחה״ר שם (פיסקא אר״א ב״ע כר) דלילה כיום יאיר היינו „כחשכה כאורה שקולים .. ונמצאת לילה זו שתים עלתה לה כר״.
38) הטעם לציווי באופן זה י״ל כי מצות אלו אינן תלויין בגדר דלילה, כ״א בהזמן דהתחלת (ליל) טו ניסן, זמן החפזון לכאו״א כדאית לי׳ (ברכות ט, א), ולכן אע״פ שאז הי׳ „לילה כיום יאיר״ בכ״ז הי׳ הזמן דחפזון.
39) ובפרט שענין החפזון ה״ה תלוי בלילה דוקא, וכמחז״ל שמור״ ס״פ בא (ס״פ יח. פ״ט, ו). וראה אוה״ת בא ד״ה וככה. וככה תרל״ז בתחלתו. ובכ״מ.
40) ראה רש״י בא יב, יא. מכילתא (ובפרש״י) שם, יג. וראה לקו״ת צו יג, סע״ד. תו״ח שמות קצא, א ואילך.
41) מכילתא יתרו יח, יא. פרש״י שם, ט.
42) ז״ח ר״פ יתרו.
43) תו״א עא, ג. ועוד.
44) ראה תו״א שם דכל סדר ההשתלשלות נק׳ בשם מצרים.
45) ראה לקו״ת שם. ובכ״מ.
46) ראה ב״ר בתחילתה.
*46) ולהעיר מהמובא לעיל (הערה 16) דאברהם נימול ביוהכ״פ (או ביו״ט דפסח) ע״פ הדבור — דלא

האָט מאיר געווען באותו לילה, איז געווען באופן וואָס איז העכער פון גאַנץ סדר ההשתלשלות, ביז — העכער פון די מדידה פון תורה כביכול; און דערי־ בער זיינען דורך דעם נתבטל געווארן די מדידות פון סדר השתלשלות — ס׳איז געווען אַ המשכת האור בדרך דילוג: ס׳איז געווען המשכת אלקות אין ארץ מצרים ווי זי איז מלאה גילולים[47] (וואָס מצד סדר השתל׳ האָט עס קיין אַרט ניט), און דורך דעם איז נתבטל גע־ וואָרן די מדידת הטבע אויך דאָ למטה, ס׳איז געווארן פסח, דילוג — און ס׳איז געווען יציאת מצרים, היפֿך הטבע.

ז. פונקט ווי ס׳האָט געמוזט זיין דער ענין ה„דילוג׳ אין תורה בכדי עס זאָל קענען זיין יצי״מ, אַזוי האָט געדאַרפט זיין אויך ביי אידן אַן עבודה פון „דילוג׳, למעלה מהשתלשלות שבאדם.

דערפֿאַר איז די הכנה צו יצי״מ געווען דם פסח און דם מילה[48], ווייל די צוויי מצות פון פסח און מילה זיינען עבודות שלמעלה מהגבלה[49]: „פסח״ איז מלשון דילוג[50], און מילה איז ענינה „ברית עולם״[51] מיט אויבערשטן — אַן אייביקער פֿאַרבונד אַן קיין שום הגבלות[52].

דערמיט וועט מען פֿאַרשטיין וואָס מיר געפינען אַ חידוש ביי פסח און מילה וואָס איז ניטאָ ביי קיין אַנדערע מצות עשה — באַ זיי איז אַ חיוב כרת[53]: ווען עס רעדט זיך וועגן ענינים שלמעלה מהשתלשלות ודרגות, קען דאָרט ניט זיין קיין צווישען דרגות. ס׳איז אַיינס פון די ביידע: אַדער ער ווערט פֿאַרבונדן מיט׳ן אויבערשטן מיט אַ ברית עולם, למעלה משינויי הזמן — בלי גבול; און אויב ניט — איז „ונכרתה גו״, ער האָט ר״ל אינגאַנצן ניט קיין שייכות צו אלקות.

[ע״ד ווי ביי כללות יצי״מ כנ״ל: עס מוזן אַראָפגענומען ווערן אַלע מדידות, אויך די מדידות פון תורה כביכול; אויב ניט — בלייבט מען שטעקן אין מצרים, ארץ מלאה גילולים].

און דערפֿאַר האָט דער גילוי פון „וליל׳ה כיום יאיר״ ביי יצי״מ געדאַרפט האָבן אַ שייכות עיקרית מיט מצות מילה, ווייל דער ענין פון „ולילה כיום יאיר״ אין דעם גילוי אור שלמעלה, איז פֿאַרבונדן מיט „ולילה כיום יאיר״ אין עבודה פון אידן, וואָס דאָס איז די עבודה פון דם מילה[54].

כפי המדידה ע״פ תורה (לאחר מ״ת). ואף את״ל (כבהערה הנ״ל) דמכיון שכן הי׳ הציווי ה״ז כמילה בזמנה — הרי זה גופא הי׳ רק מצד הציווי, וכמו בנדו״ד שנצטוו באכילת פסח וכו׳ בלילה כיום יאיר.

47) ראה מכילתא בא יב, א. תנחומא שם ה. שמו״ר פי״ב, ה. פרש״י וארא ט, כט.

48) ראה תיב״ע בא (יב, יג), פדר״א פכ״ט וזח״ב לה, ב דגם מדם מילה נתנו לאות על הבתים. וראה פדר״א שם, מכילתא (והובא ברש״י) בא שם, ו (וראה גם שמו״ר כאן) דבזכות קיום ב׳ מצות אלו נגאלו ממצרים.

49) ראה גם לקו״ש ח״ג ע׳ 867 ואילך.

50) נסמן לעיל הערה 40.

51) לך יז, יג.

52) ראה ג״כ לקו״ת פרשתנו ד״ה למנצח על השמינית.

53) משנה כריתות בתחילתה. וראה אוה״ת יתרו (כרך ד׳ ע׳ ב׳תרצז־ח) בביאור למ״ש „בהשמטות זח״א כר׳ מ״ט פסח ומילה כר׳ ואית בהו כרת״. לקו״ש ח״ג ע׳ 834 הערה 23.

54) להעיר מאוה״ת שם (מזהר שם) דמילה (ופסח) הוא „ע״ד׳ התכללות מדת יום בלילה״. ושם (ע׳ ב׳תרח־צ) דעי״ז „נמשך מבחי׳ ישת חושך סתרו כר״, ע״ש.

ומה שהקרבת הפסח היתה ביום י״ד ולא בלי״ל ט״ו — י״ל, דאי״ז משום שההקרבה אז היתה צ״ל ביום ולא בלילה, כי״א מפני שצ״ל בי״ד ניסן (ולא בט״ו) — ראה בארוכה לקו״ש חט״ז ע׳ 105-6.

ח. עפ"י כהנ"ל איז אויך מובן דער חילוק אין מצות מילה צווישן פאר מ"ת און נאך מ"ת:

דער אמת'ער ענין פון דילוג אין מצות מילה איז דוקא אין דער מצות מילה פון פאר מ"ת [54]. דעמאלט האט זי אויפגעטאן א „דילוג" נאך מער ווי מן הקצה אל הקצה: זי האט ארויסגענומען די אידן פון רשות הקליפה און זיי מכניס געווען לרשות הקדושה. און אין דעם גופא פון מ"ט שערי טומאה — צום נגלה עליהם הקב"ה בכבודו ובעצמו [55] וואס דאס איז דאך באין ערוך לגמרי, זיינען דעריבער דא ניטא קיין שום מדידות, ובמילא — ניטא קיין חילוק צווישן יום ולילה [56].

משא"כ נאך מ"ת זיינען אידן שוין געווארן אין אן אופן דציור וסדר פון קדושה [57], און דער „ברית עולם" דורך מצות מילה איז אויך אין סדר דקדושה; ובמילא איז דאס געווארן אן עבודה שבמדידה והגבלה, און עס זיינען פארן אין דעם חילוקי יום ולילה וכו'.

ט. די הוראה דערפון בעבודה בפועל:

די עבודה פון יצי"מ איז דאך פארן און מוז זיין בכל דור ודור וכל יום ויום [58]; וואס רום יעדער מדרי' איז בחי' מצרים (מל' מצרים וגבולים [59]) לגבי א מדרי' שלמעלה ממנה [60]. איז בשעת מ'דארף ארויסגיין פון מצרים, דארף מען וויסן אז ס'זיינען ניט פארן דערביי קיין שום מדידות והגבלות, אפילו ניט די מדידות פון תורה כביכול

— ע"ד ווי ס'איז מבואר אין תניא [61], אז בשעת עס רעדט זיך וועגן עובר זיין חי'ו (בחי' גלות מצרים) אויפן רצון העליון, איז דאן ניטא קיין חילוק צווישן קלה שבקלות און חמורה שבחמורות [62], וואס רום מצד רצון העליון — וואס איז העכער פון טעם ודעת (אפילו פון טעם ודעת שלמעלה) — זיינען אלע מצות גלייך. און דאס רופט ארויס אפילו ביי א קל שבקלים, אז אויך ער איז זיך מוסר נפש, אפילו אויף א דקדוק קל של דברי סופרים, און אן קיינע חשבונות —

ומכש"כ אז ס'זיינען ניטא די מדידות פון יום ולילה: אים איז קיין נפק"מ ניט צי ס'איז ביי אים ליכטיק אדער חי'ו פינסטער; אים רירט ניט אן וואס ער איז פארמאטערט, וואס ער האט פאר־שידענע רצונות ותאוות וכו'; ער נעמט ארויס מיט א גבורה (למעלה מטו"ד) זיין חרב און איז זיך גלייך מל, פארבינדט זיך מיט־ן אויבערשטן דורך קיום רצונו בבחי' יסוד והתקשרות וברית עולם מיט קוב"ה.

(משיחת אחש"פ תשכ"ה)

---

54) ויש לקשר זה עם הענין ד„ואשביעך" בנקיטת חפץ הי' אפשרי רק ע"י „שים נא ידך תחת ירכי" — „חפץ" היחידי אז (חי"ש כד, ב. תוס' שבועות לח, סע"ב).

55) מלכות דאין סוף ועצמות דא"ס שלפני הצמצום (סה"מ אעת"ר ע' עה).

56) וי"ל הטעם שמילה בזמנה הוא רק ביום גם קודם מ"ת — כי לפני מ"ת הי' צ"ל ע"י מילה פעולה בעולם — לבטל יראת הגוים והליצנים והאויבים וכו', וכמש"נ: בעצם היום הזה, ולא בלילה (לך יז, כג. פרש"י שם).

ועוד: מילה בזמנה מורה על עבודה הקשורה בזמן (ע"פ) סדר (וטו"ד) וענינה ה"ה גילוי מ(הערלה ו)הסתר ולכן הוא רק ביום, משא"כ מילה שלא בזמנה היא עבודה שלא ע"פ סדר, ע"ד בחי' דילוג.

57) ראה לקו"ת ר"פ ראה. ובכ"מ. וראה בארוכה לקו"ש חי"א ע' 5 ואילך.

58) תניא פמ"ז. ובכ"מ.

59) נסמן לעיל הערה 43.

60) ראה ג"כ לקו"ש ח"ב ע' 348 ואילך.

61) פכ"ד־כה.

62) כמרז"ל בתנחומא עקב ב. דב"ר פ"ו, ב. י"ל"ש יתרו רמז חצר. ועוד.